

Sõjaasjanduse
ajakiri

SÕDUR

Kindralstaabi
Walitsuse wälja-
anne

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 25-a (Sõjaministeeriumi majas). Awatud kella 8— $\frac{1}{2}$ 16. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskjaamast).	Aastas Mk. 300 Poolesaastas „ 150 Weerandaastas „ 75 Üksiknummer 15 marka.	$\frac{1}{1}$ lehekülge Mk 3600 $\frac{1}{2}$ „ „ 1800 $\frac{1}{4}$ „ „ 900 $\frac{1}{8}$ „ „ 450 $\frac{1}{16}$ „ „ 250

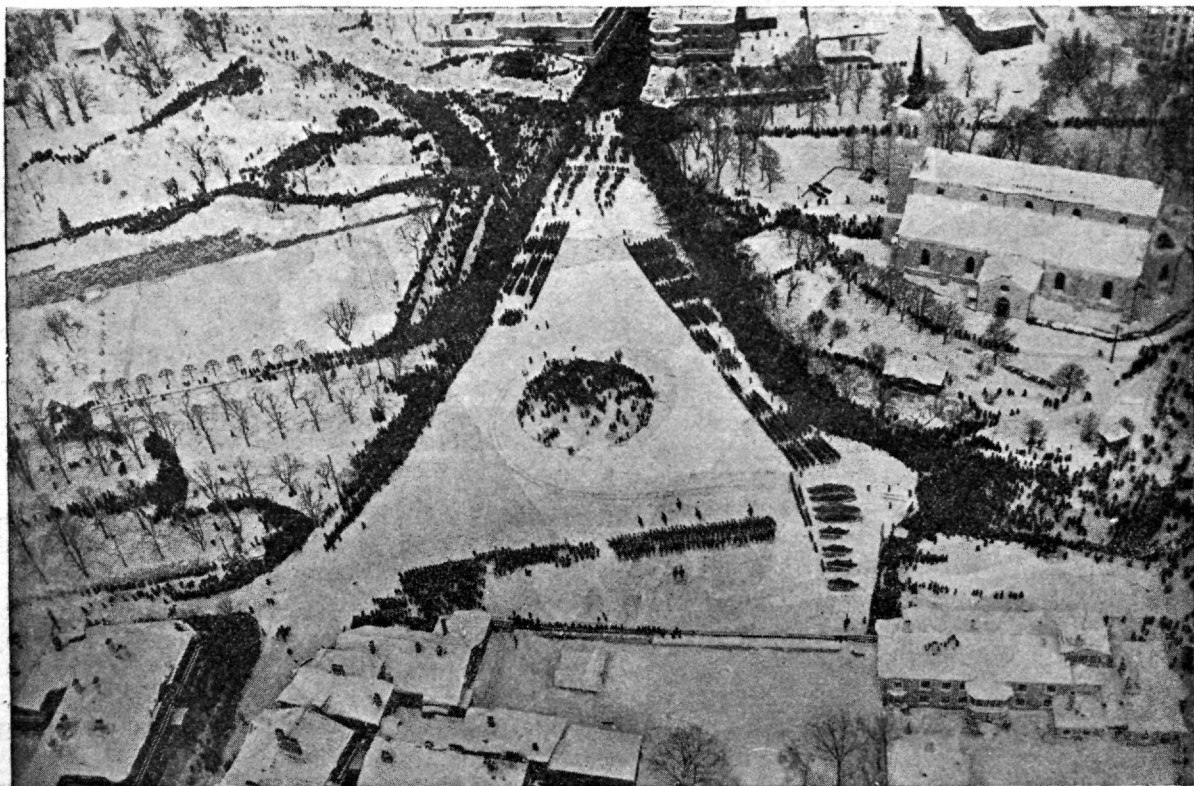
№. 10.

Laupäewal, 8. märtsil 1924.

VI aastakäik.

S I S U:

K. M.: Punane sõjalaewastik 1918—1922. — Mõni sõna ohwitseride keskkogu ruumes 24. weebruaril korraldatud balli puhul. — —us.: Laulust sõjawäes. — G. Kirschbaum: „Ilu ei kõlba patta panna!“ — G. L.: Wabadussõja päiwilt. — —ms—: Jalgratas sõjas. — U.: Poola sõjawäelaste ja riigiametnikkude pensioni seaduse põhijooned. — Ametlikud teated. — Wäljamaa sõjawäed. — Segateated. — Küsimused ja kostused.

*Paraad Wabaduse platsil Tallinnas, 24. weebruaril 1924.
(Üles wõetud lennukilt).*

Punane sõjalaewastik 1918—1922.

Punase sõjalaewastiku seisukord kodusõja kestwusel ning lõpul.

Briti sõjalaewastiku ülekaalu tagajärjel Balti merel oli punane laewastik kodusõja kestwusel sunnitud Kroonlinna ja Petrogradi sadamates kaitset otsima. Sarnasel tegewuseta olekul olid halwad tagajärjed. Sõjalaewastik hakkas aegamööda lahinguwõimetuks muutuma. Tema isikulist, osalt ka materjaalset koosseisu tuli mannermaa sõja otstarweteks ära kasutada, et üldist kriitilist olukorda kodusõja seesmistel wäärinnetel wähegi paraliseerida. Päälegi aitas lahinguwõime langemisele kaasa üldine majandusline ja tööstusline lagunemine, mille tagajärjel Petrogradi ja Kroonlinna meritööstus ja sadamatehased tarwilist tehnilist abi ei suutnud anda.

Sellele lagunemisele püüdis piiri panna IX ülewenemaaline nõukogude kongress 1921 a. detsembris, kus tarwilikuks tunnistati punase sõjalaewastiku terwendamisele asuda, et luua sotsialistliku wabariigi mere piiridele kindla kaitse. Siit pääle algab kawakindel ülesehitamise töö. Suurearwulisest Balti mere laewastikust walitakse paremad laewad, seatakse nad korda, warustatakse distsiplineeritud isikulise koosseisuga ning moodustatakse neist wäike, kuid elujõuline „Balti mere punase sõjalaewastiku kaader“, mis pidi pakkuma kõige hädalisemat kaitset Kroonlinnale ja Petrogradile ning olema eeskujulikuks kooliks tulewasele kontingendile.

Weidi teisiti kujunes lugu Mustal merel. Siin polnud pea mitte midagi järele jäänud. Kõik lahinguwõimelised laewad wiidi Wrangeli poolt Konstantinoopoli ja säält hiljem Bizert'i (Prantsuse sõjasadam Afrikas Wahe mere rannal), kuna teised taganewate walgete poolt täiesti kõlbmatuiks tehti. See asjaolu sundis uute laewade ehitamisele ning weel kõlbulikkude parandusele asuma, et ka Musta mere laewastikule kaadrit moodustada. Pääle selle seati korda Sewastoopoli ja teised Musta mere sadamad.

Samuti asuti tööle ka Kaspia merel ning Põhja jäämerel. Kuna Wladiwostok uuesti Nõukogude Wene kätte langes, peeti tarwilikuks ka siin sõjalaewastiku loomisele asuda. Keerulise küsimusena esines ainult isikulise koosseisu ettevalmistus.

Punase sõjalaewastiku ülesehitamise töö 1922 aastal.

Loow töö sõjalaewastiku ülesehitamisel algas 1922 a. Eestkätt reorganiseeriti õpeasjandus. Kõik õpeasutused, mis enne GÜWIS'i (Главн. Упр. Воен. Учебн. Завед.) alla käisid, anti uuesti ЦУМУС-ile (Упр. Воен.-Морск. Учебн. Завед.) üle. Koolidesse wõeti komsomol'ist (Коммунистич. Союз Молодежи) mitu tuhat noort kommunisti. Walmistati ette noori juhte (ohwitseri).

Poliitiliseks juhtimiseks walmistati ette wastawat koosseisu. Kärbiti tublisti meriwäe keskasutuste koosseise j. n. e., lihtsustati juhtimisaparaati. Pääle selle nende laewade ehitamise jätkamisele, mis ilmasõja ajal alustati ja rewolutsiooni tõttu katkestati. Kõigist korrasolewaist sõjalaewadest moodustati igas meres n. n. „tegewad salad“, mis tulewasele sõjalaewastikule aluseks pidid olema.

1922 a. hakati merimanööwreid korraldama ning kaugeid merisõite ette wõtma. Neil oli suur poliitiline tähtsus, aidates Nõukogude Wene poliitilist prestiishi tõsta.

Samal aastal alustatakse Soome lahe puhastamist miinidest. 1920 a. tuli Petrogradi ja Kroonlinna sadamatesse 400 laewa. Wiletsamad olid olud Mustal merel, kus laewasõitu Greeka-Türgi sõda takistas.

Distsipliini ja korra süwendamiseks wõetakse tarwitusele kõik abinõud ning antakse wälja igasuguseid määrustikke.

Oktoobris 1922 a. wõtab „Komsomol“ materjaalse ning moraalse protektoradi oma pääle, hakates punase laewastiku chef'iks.

Punase laewastiku strateegilistest ülesannetest Wenemaad ümbritsewates wetes.

Nii kultuuriliselt kui ka poliitiliselt ja majandusliselt on Petrogradil suur tähtsus, millest tema suur kaitse wajadus järgneb.

Asudes Soome piirist ühe, Eesti piirist wiie-kuue päewa teekonna kaugusel ning omades wäljapääsuteena ainult kitsast Soome lahte, seisab ta alaliselt okupatsioonil ning blokaadi ähwarduse all, mida muidugi mitte otsekohe majandusliselt nõrkade naaberriikide poolt oodata ei tuleks, waid kapitalistlikkude ilmariikide poolt, kes rajariike ainult abinõuna saaksid kasutama.

Soome ja Eesti merijõud on, võrreldes punase laewastikuga, praegu naeruwäärt väikesed. Kuigi neile Poola ja Läti laewastikud seltsiks, ei muutuks olukord. Isegi Rootsi laewastik ei suudaks punase laewastiku walitsewat seisukorda Balti merel kõigutada.

Kuid tuleb tähendada, et punane laewastik siiski abitu oleks ilma õhulaewastiku toetuseta.

Tuleb silmas pidada, et rajariikidel küll nõrgad sõjalaewastikud on, kuid oma kapitalistlikkude eestkostjate abil wõiwad nad alati lühikese aja jooksul suuremaid õhulaewastikke muretseda.

Kokkuwõetult oleks punasel Balti mere laewastikul ülesandeks Soome rannikut mööda pääletungiwal maawäel ühendust oma seljatagusega nii maa kui mere kaudu kindlustada, purustada tulega waenlase tiibu ning pakkuda kaitset oma tiibadele, tundelikkudel kohtadel dessante maale saata ja muud.

Juhtumisel kui mõne suurriigi laewastik Balti merele peaks ilmuma, on punane laewastik sunnitud oma Soome lahe ranniku kaitsele asuma, täiendades oma tuld Kroonlinna kindluse ning mannermaa rannapatareide tulega ning miinitõketega.

Walgel merel ja Põhja jäämerel on Arhangelsk ja teised sadamad tähtsad kui rikkaliku metsamaterjaali ja muude tooresainete wäljaweo punktid, kuid nende halb külg on, et nad kauaks kinni külmawad.

Soodus on Murmani rannik, mida soe Golfström riiwab. Murmani sadam, mis terve aasta lahti ja asub Norra suurte sadamate läheduses, ookeani tormide eest kaitstud lahes, ümbritsetud metsa ja kalarikka piirkonnaga, wõimaldab suure ookeani laewasõidu sadama sisseseadmist. Tema tähtsus on seda mõistetawam, et ta ilmasõja ajal Petrogradi kõige lähem punkt oli, mille kaudu, kui Balti meri suluti, ühendust liitlastega alal hoiti. Praegusel ajal ei ole wenelastel wõimalik Walgel merel suurt reaalselt jõudu luua, kuid seda saawad nad püüdma. Soome poolt ähwarduse all olewa Murmani-Petrogradi raudtee paremaks kaitseks on tugew Balti mere laewastik.

Meriwäe õpeasutused.

Noored paigutatakse esialgu meriwäe ekipaashidesse. Siin antakse neile sõjawäeteenistuse algõpetust. Pääle 4-kululist wiibimist ekipaashis saadetakse

nad (arwesse wõttes intelligentsust ja terwislist seisukorda) meriwäe koolidesse. Koolid jagunewad masinaasjanduse, elektro-miinasjanduse, suurtükiasjanduse, tuukri-asjanduse, weeluse nawigatsiooni, tüürijate, signalistide ja warahoidjate koolideks.

Neis koolides jaguneb kursus talwiseks (teoreetiliseks) ja suwiseks perioodiks (praktiline merel). Õpeaja kestvus on mitmesugune, kuid mitte üle kahe aasta. Selle aja jooksul walmistatakse kohasematest madrustest ka n. n. eriteadlasi-weltweebliid (spetsialist-starshina), kes on lähemateks abilisteks juhtidele (ohwitseridele). Wäeteenistus kestab meriwäes 4^{1/2} aastat.

Juhtide ettewalmistamiseks on olemas 3 kooli 3—5 aastalise kursusega:

- 1) Meriwäe kool.
- 2) Meriinseneri kool (mehaanilise, elektrotehnilise ja laewaehituse osakonnaga).
- 3) Merihüdrografia.

Punase sõjalaewastiku tegewus kodusõjas.

Saksa laewastiku surwe all ning pärsitise Brest-Litowski rahulepingu tagajärjel koondasid wenelased oma sõjalaewastiku, mis seni Moonsundi, Tallinna ja Helsingi piirkonnas seisis, Kroonlinna ning hakkasid tema piirkonda miiniwäljadega kindlustama, kusjuures soomuslaewad, millede jaoks kütet ei jatkanud, ujuwate patareidena kasutamist leidsid. Merioperatsioonideks moodustati n. n. „tegew salk“, millesse kuulusid: dreadnoughtid „Andrei Perwoswannõi“, „Petropawlowsk“, ristleja „Oleg“, miinipaadid „Awtroil“, „Spartak“, „Asart“, „Gawriil“, „Kapitan“, „Mikluha-Maklai“, weelused paadid „Tur“, „Tigr“, „Pantera“ ja „Jaguar“. Ajutiselt aga seisis see salk tegewuseta.

Brest-Litowski rahulepinguga seotud Wene sõjalaewastik omandas uuesti tegutsemise wabaduse, kui Saksamaalt Versailesi rahulepinguga õigus okupeeritud maade üle ära wõeti, mille tagajärjel Wene maawägi nowembri algul üldist pääletungi lääne rindel rajariikide wastu algas, kuna laewastik maawäe paremat tiiba toetama pidi.

Laewastiku ja maawäe wastastikul tegutsemisel wõeti 28. nowembril 1918 a. Narwa.

Balti merde ilmunud Briti laewastik aga sundis nõrgemat Wene laewastikku uuesti kaitseisukorda asuma.

Ainsaks aktiivseks operatsiooniks oli operatsioon detsembri lõpul, kui saadeti Tallinna alla neli sõjalaewa („Andrei Perwoswannõi“, „Oleg“, „Spartak“, „Awtroil“, et-toetada maawäe pääletungi, kelle rinne juba Jõeletme joonel asus, Tallinna pääle. Kuid operatsioon läks nurja ning lõppes „Awtroili“ ja „Spartaki“ (praegu „Len-nuk“ ja „Wambola“) ootamata wangistami-sega Briti laewastiku poolt.

1919 a. algul panid rasked jääolud igasuguse sõjategewuse seisma. Seda aega kasutasid wenelased remonteerimiseks. 1919 a. nawigatsiooni alguseks olid täitsa korras: „Petropawlowsk“, „Andrei Perwo-swannõi“, ristleja „Oleg“, miinilaewad „Gawriil“, „Asart“, „Konstantin“, „Swoboda“, neli „Amuretsi“ tüübilist miinilaewa, neli „Wónosliwõi“ tüübilist miinilaewa, 7 weelust paati, 6 wahilaewa, 8 traalerit ja abilaewad.

Mais hakkawad inglased ette walmistama

operatsiooni Kroonlinna wastu, koondades selleks Kaporje lahte oma weeluseid paate ja miinilaewu ning sagedasti atakeerides Kroonlinna õhulaewastikuga.

Operatsiooni saladuses pidamiseks jätsid inglased augusti esimesel poolel sõjategewuse täitsa seisma, kuna nad teda 18. augusti õöl wenelastele ootamata mootorpaatide atakiga jälle alustasid. Selle ataki eesmärk oli põhja lasta Kroonlinna sadamas seiswaid laewu.

Kaotades ise 3 paati, lasid nad põhja „Pamjat Asowa“ ning wigastasid „Petropawlowski“.

Üldse on ametlikkude teadete järele inglaste kaotused Balti meres Wene kodu-sõja ajal: 1 ristleja, 2 moodsat miinilaewa, 1 weelune paat, 3 kiirmootorpaati. Wenelastel: 1 miiniristleja, 5 miinipaati, 1 õpe-laew ja ajutiselt üks lahingulaew („Petropawlowsk“).

K. M.

Mõni sõna ohwitseride keskkogu ruumes 24. weebruaril korraldatud balli puhul.

Meil on kombeks saanud, etigal Wabariigi aastapäewal ohwitseride keskkogu kasiinos sõjaministri poolt kinnine ball korraldatakse. Kutsutawate wõoraste nimestiku seab kokku sõjaminister, kuna ohwitseride kogudele piiratud arw kutseid saadetakse. Et kogud kutseid piiratud arwul saawad, tekitab nende jagamine suuri raskusi. Nii on tarwitatud loosimist. Kuid ikkagi jääb üle hulk ohwitsere, kes ballile tahaksid minna, kuid kutse puudusel sinna ei pääse. Nurin, mis sellele järgneb, on möödapääsematu. Ja et see hoopis põhjendamata oleks, ei saa öelda.

Wabariigi aastapäwi on aastas üks. Kellel wõiks weel rohkem õigust olla seda päewa pühitseda kui sõjawäelastel, kes teoga wabariigi loomisest osa wõtsid. Kui päewal paraadil ülew meeleolu saawutatud, on tahtmine seda oma kaaswõitlejate hulgas jatkata. On tahtmine näha meie riigi suuri mehi oma külalistena, et tiheneks side nende ja meie wahel.

Ohwitser peab soowikorraal wabariigi aastapäewa ballile kasiinosse pääsema, kuhu tal ju ka põhikirja järele õigus on minna. Arwan, et sõjaministriil sellepärast weel kutsutawate wõoraste nimestikku lühendada ei

tule. Ainult pidu eelkorraldusega ja kutsete laiali saatmisega tuleb warem pääle hakata. On kuulda, et üks wäeosa kutseid isegi tagasi wõis saata, s. t. tema nõuded olid kõik rahuldatud ja kutseid jäi weel ülegi. Teistes kohtades aga tuli kutsetest puudus. Sarnane wahekord on ju ebaõiglane. Meie arwates peaks pidukutsete rohkuse ära määrama ballile minna soowijate, mitte aga wäeosade ohwitseride üldarw. Seepärast tuleb pidukorraldajal vähemalt kuu aega enne pidu wastawa järelepärimisega kohaliste wäeosade kogude poole pöörduda, et teada saada pidule soowijate arwu. Teistele garnisonidele järelepärimise saatmine oleks asjata. Tulijaid säält oleks ikkagi üksikuid ja nende jaoks wõiks jätta mõni kutse kas wõi majawanema kätte. Need üldarwu suurt ei muuda. Korraldaja, saades täpseid andmeid, wõib siis juba kutseid nõuetele kõige wastawamalt ära jagada, ja seega oleks rahulolematute arw miinimumini vähendatud.

Kutsed peaks vähemalt kaks nädalat enne balli kätte saadetama, mitte aga kaks päewa, nagu see wiimasel korral ette tuli. Niisuguseks suurballiks, nagu aastapäew, on balliriiete muretsemise küsimus möödapääsemata. Wähe on wist

neid ohwitseri, kes balliriided omale igaks juhtumiseks walmis wõiksid teha lasta. Juba üksi see asjaolu kohustab korraldajaid, kui nad seltskondlise kombega ei taha rehkendada, kutsetega enam tõttama. Pidule tulija peab teadma, et ta asjata väljaminekuid ei teeks. Kui nõutakse kutsekaardil balli riidetust, antagu siis selle muretsemiseks ka aega.

Lõpuks ei saa tähelepanu pööramata jätta järgmise wäärnähtuse pääle. Nimelt wõis sel ballil ka eraisikuid näha, kes sõjaministri poolt kutsutud wõõraste nimesitikus ei seisnud. Kutsed eraisikutele olid saadetud nimelised, maksuta. Neis oli weel tähendatud, et ball on kinnine, järelikult ei wõinud kutseid saanud eraisikud neid edasi anda. Jääb üle oletus, et kutseid on edasi antud ohwitseride poolt. Kui nii, on waja seda wäärnähtust kõrwaldada. Ja kui teatawaks saab, et kutsed on siiski edasi antud eraisikute poolt, siis ei tuleks niisugustele isikutele tulewikus enam kutseid saata. Iga kutsutaw isik peab teadma, et on olnud põhjusi isiklikult just

teda kutsuda. Need põhjused wõiwad olla wäga mitmesugused, nagu kutsutawa kõrge koht riigiteenistuses, tema isiklikud teened isamaa ja sõjaministeeriumi hääks jne. Kui aga nüüd kutseid mitmest, allikast wõib saada, wõib juhtuda, et mõne ministeeriumi osakonna juhataja kutset ei saa, temale alluw ametnik aga, ilma et ta kutsutud oleks, kutse siiski saab. Osakonna juhataja poleks kutsumata jätmise pääle rõhku pannud, nüüd aga wõib ta lugeda kutsumata jätmist enda haawamiseks ja mitte küllaldase lugupidamise näitamiseks oma ametikohale. Ohwitser ohwitserile wõib kutse weel edasi anda, kuid ohwitser eraisikule ja eraisik eraisikule mitte milgi tingimusel. Pidule kutsuja peab teadma, kes tema wõõrad on.

Meil, sõjawäelastel, on aastapäewa ball kohaks, kus näeme iga aasta kord oma juhtiwaid riigimehi külalistena. Seepärast wõimaldatagu igale kutsutawale sellest osa wõtta ja lastagu ainult neid meie hulka, kes seks wälja walitud. X.

Laulust sõjawäes.

Meie wabariik on noor. Oleme rajaw põlw. Seda suuremad on meie kohustused. Mis mujal pika aja jooksul sissejuurdunud traditsioonide tõttu niiõelda iseenesest sünnib, seda peame meie pingutustega looma ja läbi wiima. Peame andma traditsiooni tulewatele põlwele. Ehk vähemalt looma tingimused selle tekkimiseks.

Tahaksin siinkohal ühe nähtuse pääle tähelepanu juhtida. Ma mõtlen sõdurilaulu, mis küll meie sõjawäes olemas, kuid mille arendamine on täiesti unarusse jäänud. Eesti sõdur laulab marssimisel. Kuid mida ja kuidas?

Kahjuks pole mul juhust olnud kuulda väljaspool Tallinnat asuwate wäeosade laulu. Toodud wäited tohiksid ehk siiski üldist laadi kanda ja enam-wähem makswad olla kogu meie sõjawäe kohta.

Mida laulab meie sõdur? Segased olid meie sõjawäe saamisajad, segane on ka meie sõdurilaulude süüd. Eestkätt lauldi üldiselt tuntud ärkamisaja laule. Laule, mis olid ammuagi — ajast ja arust. . . Kuid paremaid polnud. Jõhker aeg aga tõi ärkamisaja romantika kõrwale sõduri suhu ka pornograafilise laulu. Wiimaseid

lauldi „oma ette“, s. o. kohas, kus liikus vähem rahwast. Käesolewal ajal on pornograafiline laul sõduri suust täiesti kadunud. Mõnes üksikus laulus esineb siiski weel pornograafiline noot, mida aga milgi tingimusel sallida ei tohiks. — Ärkamisaja romantika on aga weel eluõiguses. Lisaks temale on wiimasel ajal tekkinud laule, mille sünnipära on wõimata kindlaks teha. Wõimalik, et nad on tulnud teadmata ja tundmata autori sulest ja lauldakse wiisil, mis sobib antud wärsimööduga.

Kuidas laulab meie sõdur? Ma usun, iga kodanik, kellest on kunagi möödunud laulew wäeos, peab punastades tunnistama, et see pole laul, waid rohkem karjumine. Ei mingisugust häälelise materjaali distsipliini, ei mingisugust musikaalsust. Kõrwale on säärest laulu otse walus kuulda. See pole liialdus! Kui omal ajal õppusel olin, siis juhtus õnnetuseks mu reaseltsileks üks „laulumees“. Tema laulis ikka teistest $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ tooni kas madalamalt ehk kõrgemalt (iseäranis armsad olid talle pooltoonid), kuid laulis, sest laulma peab... On arusaadaw, et säärased „laulumehed“,

Wabadusristi kawalerid.

*Leitnant J. Kuperjanow †,
Wabaduse Risti I liigi 2. järgu ja II liigi
2. ja 3. järgu kawaler.*

Julius Kuperjanow sündis 29. septembril 1894 Pihkwa kubermangus, kuhu ta wanemad wälja olid rännanud. Hariduse sai Tartu seminariis, mille kursuse 1914 a. lõpetas. Ilmasõja lahtipuhkemisel wõeti ta wäeteenistusse. Pärast lipnikkude kooli lõpetamist 1915 a. ülendati ta lipnikuks.

Kui 1917 a. Eesti rügemente formeerima hakati, oli Kuperjanow üks esimestest, kes kodumaale ruttasid oma sõjawäkke astuma. Sakslaste tulekul 1918 a. kewadel korraldas Kuperjanow kohalikku enesekaitset.

Kui okupatsioon lõppes, wõttis Kuperjanow Tartu maakonna kaitseliidu juhatamise oma pääle. Tartu eel pidas ta 2. jalgwäe rügemendiga ja kaitseliitlastega kauemat aega waenlase pääletungimist kinni, kuid oli sunnitud ülejõu ees taganema. Wahepääl korraldas ta oma wäesalka, muretses warustust ja mobiliseeris mehi. Tihti pani ta hulljulgeid kallaletunge waenlase wäe seljataha toime.

Tartu wabastamisel oli Kuperjanowi salk esimene, kes linna sisse tungis. Ägedaid lahinguid pidades edasi tungides jõuti wiimati Paju mõisani Walga külje all. 31. jaan. algas Kuperjanow oma salgaga mõisale pääletungimist. Kuperjanow tormas, nagu ikka, oma meeste ees. Ta sai haawata: kuul tungis läbi pahema käe külje sisse ja haawas kopsu ning neeru. Kuperjanow toodi kohe Tartu haigemaija, kus ta 2. weebr. 1919 a. hinge heitis.

Pääle Wabaduse Risti I liigi 2. järgu ja II liigi 2. ja 3. järgu oli leitnant Kuperjanowil 6 Wene aumärki ja Püha Georgi 4. järgu rist.

*Kapten A. Irw †,
Wabaduse Risti I liigi 2. järgu
ja II liigi 2. ja 3. järgu kawaler.*

Anton Irw sündis Wiljandimaal Wiljandi wallas 5. septembril 1886. Hariduse sai algkoolis. Ilmasõja lahtipuhkemisel mobiliseeriti Irw kui tagawarawäe alamwäelane ja määrati luurekomandosse teenistusse. Siin selgus pea, missuguseid suuri sõjalisi andeid Irw omas. Üksteise järgi anti talle kõik allohwitseri aukraadid ja ülendati ta wiimati teenete ja wahwuse eest lipnikuks. Kui Irw 1917 a. nowembris Wene wäest Eesti wäkke üle tuli, oli ta juba alamkapteni aukraadis. Eesti wäes teenis ta 1. Eesti rügemendis esiteks kompanii, siis pataljoni ülemana. Sakslaste tulekul oli ta, nagu teisedki Eesti sõjawäelased, sunnitud teenistusest lahkuma, et sakslaste lahkumisel, kui Wene wäed Eestisse hakkasid tungima, uuesti tegevusse astuda. Alguses oli Irw 1. soomusrongi ülem. Juba sõjategevuse algul, Waiwara lahingus, üllatas ta kõiki oma külmawerelsusega. Wenelased olid rongi sisse piiranud, tee purustanud, kuid kapten Irw kruwis waenlase kuulipildujate tule all roopad kokku ja tõi rongi kahjuta tulest wälja.

Langes Irw 27. aprillil 1919 a. Egle kõrtsi juures, kus ta, soomusrongide diwisjoni ajutiseks ülemaks olles, wõitlust isiklikult juhatas.

Pääle I liigi 2. järgu ja II liigi 2. ja 3. järgu Wabaduse Risti oli Irwel veel kõik Georgi Risti 4 järku ja Georgi mõök. Pääle selle oli ta veel Prantsuse sõja medaali ja mitme Wene aumärgi kawaler.

kui neid palju juhtub olema, kogu wäe-osa laulu mingisuguseks karjumiseks muudawad.

Peab tunnistama, et laul on meie sõja-wäes waenelaps. Tema õpetamine on peaaegu täielikult allohwitseride hooleks jäetud, kel laulmise algmõistedki puuduwad. Samuti on lugu ka laulude walikuga.

Kuidas siin parandust tuua?

Uute, ajakohaste sõdurilaulude (iga laul ei kõlba sõdurilauluks) soetamises peaksid sõjawäe kõrgemad instantsid appi ruttama. Tuleks kas sõdurilaulude loomise wõistlus wälja kuulutada ehk määrata mõnele heliloojale laulude loomiseks wastaw summa. Kas nii ehk teisiti — uute laulude soetamine on hädatarwilik, sest olemasolewad on nii „äralauldud“, et nende wastu enam mingisugust huwi pole.

Teiseks tuleks reformeerida lauluõpetamist. Sõdurilt nõutakse ainult ühte: sa pead kõwasti laulma. Ja ta karjubki . . . Esimene nõue olgu: õieti laulda, hääl

olgu õige! Kes seda mitte ei saa, sellele tuleb õigeid toone õpetada. Kui ka see asja ei paranda (wõiwad olla hääleorgaanide rikked), siis tuleks isikul küll waikida. Loomulikult ei tarwitse wiimase nähtuse kui mingisuguse eesõigustuse pääle wadata. Ennem küll ümberpöördukt. — Laulu õpetamine ei tarwitseks alati komando korras sündida. Laul ei pea mitte sundus, waid lõbustus olema. Ma usun, igas kompaniis leiduks sõdur, kel on musikaalset kuulmist ja laulust enamwähem kindlaid teadmisi. See sõdur wõiks ka hääleproowija ja lauluõpetaja olla.

Laul tuleks sõduritele armsaks teha, nii armsaks, et nad teda ilusti laulma hakkawad. Ilus laul suurendab huwi enese wastu mitmekordselt.

Laul tuleks sõjawäes niisuguse tasapinnani wiia, et wäeosa juhtiw ohwitser ja kodanikud wõiksid täie õigusega tunnistada: tublid poisid, hästi laulawad!

—us.

„Ilu ei kõlba patta panna!“

—Tõsi küll, et ta ei kõlba patta panna. Kuid ka püksid ei kõlba patta panna. Ometigi ei lippa meie püksatult läbi siuglewa lume omil toimingutel. . .

Siiski — pühad prohwetid, Rooma senaatorid ja isegi alles apostlid ajasid läbi ilma püksata (Säält siis waimulikkude pikad rüüd ametitalitustel!). Aga ilunõue oli inimestel juba siis, kui isegi pikka kuube weel ei olnud. Koergi lakub karwad siledaks, kui ta weel wähegi koer on.

Wahest aga riiwatakse ilutunnet nii, et pane kas wõi tõinama.

Paar näitust:

Sõdurid, wennakesed, käes on suwe kuu,
Ärgem sulguem siis mitte oma suu.
Laulgem rõõmsast sammu taktis marsides,
Et linnapreilid kõrwal käiksid tantsides
Ja isekeskis seletades
Ja kodus olles raskeis mõtetes,
Et saaksid poisi, kes hästi laulaks,
Nii mitmes suhtes mure peletaks.
Me Wabariigi kaitsjad oleme
Ja truwesti kõik seda teenime.
Kui kärab kõue ja antaks tõuge,
Siis waenlased kõik pakku poewad.

Pigemini istuksin 10 päewa pääwahis, kui selle „marsis“ pähe õpiksin.

Ja weel:

Üht neitut nägin ma aina üksi kõndima.
Ta minu meelest nii imeilus oli ka.
Tall' läheneda püüdsin ja tema serwa heita
Ja peagi mina juttu westasin temaga. . .

Ning nii edasi.

Kas teate, parandatud „Kiriku laulu-
raamatus“ on ka sarnaseid laule, et pane
kas wõi kirikust plehku, aga nende „tegi-
jatel“ ja „parandajatel“ on hää wabandus:
armas Jumal ei waata mitte sõnade, waid
südame tahtmiste ilu pääle, ning kõigil
neil lauludel on hinge õndsakstegemise
tendents.

Aga mis wõib säärase „laulude“ wabanduseks ütelda? Wast ainult seda, et isikutel, kes sarnase „laulu“ on „teinud“ (sõna tõsises mõttes teinud, nagu puukingi tehakse) ja kes neid jorutamisi teistele õpetawad, puudub absoluutselt terawmeelsus, maitse, rütmi ja ilu tunne.

Ehk weel:

Neiukene, sa nii ilus!
Sinu ilu wõidab mind.
Üksnes sinu rinna najal
Hingata on minu püüd.
Ja siis weel üksainus mõte
Tasakesi walwab mind:
Millal saaks me kahekesi,
Kallis, sängis magada!

Ma ei tsiteeri seda mitte sellepärast, et ma suur moraaliünger olen. Wõib leppida ja kunstiliselt nautida kõige diskreetsemalt väljendatud lorilaulu. Wiimaste seas on tõesti haruldasemaid luulepärlid. Igal asjal on oma woorused, ja kunsti woorusteks on ilu, waimukus, leidlikkus ja fantaasia. Kui aga need omadused puuduvad ja sääl juures ka weel kõwasti lonkab seltskondlise kombuse tunne, siis saabub see, mida nimetatakse porno-graafiaks.

Igatahes on „sawikua wenelane“ etc. palju wastuwõetawamad kui need, millest siin mõned näited toin.

On ka katseid tõlkida Wene laule. Need katsed on sama ebaõnnestanud. Nagu:

Paksu metsa keskel sammub
Sõdurite salgake.
Enda keskel nemad kandwad
Ühte langend seltsimeest.
∴ Mets kohab, pilwed jookswad ruttu,
Kaugel kuulda lahingut,
Oh ütle mille üle mõttled,
Oh ütle sõber, sa. ∴

See on wilets katse tõlkida ja osaliselt kohastada wenekeelset soldatilaulu „Разбойники“. Arwan, et sellele on meelitanud laulu ilus ja sammutatki wiis.

Agaga ka teisteist wene keelest tehtud tõlgetest pole puudu, tõlgetest, mis sama ebaõnnestanud. Nende tõlke-laulude tarwitamise põhjust tuleb küll otsida harjumusest: sääl lauldi, meeldis, ja asi nudi — laulame ka.

Ja „lauldakse“, nagu jakuut Siberi taigas „laulab“: „Näe wares lendab. Rebane jooksis üle tee. Ühe seedri latw on ära kuiwanud. . .“ jne., kuni suu wäsib. . .

Nii kurb lugu on meil sõdurilauludega. Siin ei aita muu nõu, kui tuleb wälja anda wiik walitud laule. Wäeosad omal jõul hakkama ei saa: mõnes wäeosas on ohwitsere ehk üleajateenijaid, kelle kiige kohal muusa tiibu lehwitanud, aga teistes neid ei ole, ja sääl lauldakse pagan teab mida, nagu ülalpool toodud näited tõendawad, G. Kirschbaum.

Wabadussõja päiwilt.

Ilus kewadine ilm. Sula. Igal pool jooksewad ojakesed. Petserimaa rohkearwulised orud muutuwad wäikesteks järwedeks.

Skoutidel on täna suurem operatsioon ees. Juba hommiku wara seab patarei end walmis. Kütide meeste regedelt tuuakse laskemoona kastid ja laotakse ritta kahurite juure maha. Numbrimehed puhastawad ja õlitawad kahurosi. Telefonistid ühendawad patareid uue waatluspunktiga, mis Herkowa küla äärmise küüni katusel asub.

Kell 9. Kingul asuwa küüni katuselt awaneb suurepärase waade eesolewa maastiku pääle. Ütle mata ilusad on kõrgustikkude nõlwakutel asuwad Setumaa suured külad, tumerohelised männitukad ja sügawad järsukaldalised orud, mille põhjas hõbewöödena looklewad ojakesed.

Kogu wäerinnal surmawaikus, mida ükski püssipauk ei sega.

Kõliseb telefon.

— „Halloo!“

— „Liigume Bobkowa poole. Awage sinna tuli!“

— „Otsekohe!“

Minuti pärast algab eellaskmine Bobkowa pihta, kuhu skoutide ahelikud kõige

päält liiguwad. Sääl pesitsew punawäe eelkompanii mitme kuulipildujaga wõtab pääletungijaid tulega wastu. Waatluspunktist on Bobkowa küljepäält selgesti näha. Isegi skoutide poole tulistajad „maksimid“ ühes nende ümber kõhuli maas lamawate kuulipilduritega on walges lumes just kui peopesal.

Jahimehe kirg waldab patarei ülema: käsi hõõrudes waatab tema stereo-torusse ja kärmelt sadab komandosid telefonistidele. Heledalt kõlawad suurtükipaugud, omapäraselt wilistades lendawad kuulid nimetatud küla poole, kus mõne sekundi pärast suitsupilwed taewa poole tõusewad ja siis rasked mürtsud kuulduwad. Ikka ligemal kuulipildujatele langewad mürsud. Pea kaowadki nad suitsu sisse.

Lühikese aja pärast kihutawad Bobkowitz kaks ratsanikku Lebedõ küla poole. Kompanii paremad kütid püüawad asjata neid waatluspunkti juurest tabada — ratsanikud kaowad warsti küla majade wahele.

Tuleb nähtawale 50—60-meheline waenlase salk, kes teed mööda sama küla poole taganeb. Kompanii „Maksim“ eisuuda rahulikuks päältwaatajaks jääda ja awab

salga pihta tule, kuid asjata: kaugus on liig suur. Kui taganewa waenlase kohal meie shrapnellid lõhkema hakkawad, heidawad mehed kärmelt lume pääle maha, unustades, et just shrapnellide käest lagedal wäljal nii ei pääse. Ja jooksewad siis edasi, kasutades waheaega laskmise juures. Kuid jälle lendawad mürsud, ja ühe tabawa shrapnelli lõhkemise tagajärjel kukuwadki kaks meest maha. Hirmunud kaaslased päästawad endid joostes Lebedõ majade taha.

Skoudid liiguwad Bobkowa külasse, ühtegi sõdurit kaotamata. Patarei tuli wiiakse Lebedõ küla pääle üle. Sinna hakkab ka naabri 6-tolliline patarei laskma, mille rasked pommid küla õlekatustega puumajad kohutawa jõuga õhku wiskawad.

On märgata wastase energilist korraldustööd: Bobkowast pääletungiwate skoutide ahelikkuude pihta sadab Lebedõst

kuule. Wahepääl kuulduw ka kuulipildujate raginat.

Küla teisel küljel liiguwad enamlaste woorid ja suitsewad wäljaköögid. See tähendab, et waenlane hakkab Lebedõst lahkuma ja paneb ainult selleks wastu, et oma woore õnnelikult wälja saata.

Meie raskendame tema wiimase ülesande täitmist: pääle rutulist eellaskmist ilmuwad shrapnellide ilusad walged pilwekesed taganewate wooride kohale. Ja nüüd seda paanikat wooris! Wankrid ajawad tuhat-nelja üksteisele otsa; mõned pääsewad üle sügawa kraawi põllule ja kihutawad kus seda ja teist; üksik wanker satub jooksutuhinas kuristiku serwale ja kukub ühes hobustega uperkuuti järsult kaldalt alla.

Tunnise laskmise järele langesid Lebedõ, Satrubje ja Borkanowa külad meie kätte.

Lebedõ. Igal pool kahurtule häwitawad jäljed: purustatud majad, surnud inimesed ja koduloomad.

G. L.

Jalgratas sõjas.

Meie wabadussõjas ei mänginud jalgratas kuigi suurt osa. Ainult sidekoman-dodes wõis näha üksikuid jalgrattamehi, kes wabatahtlikult jalgrattad kodust kaasa wõtnud. Neid wäheseid jalgrattaid kasutati pääasjalikult käskude edasitoimetamiseks ja telefoni juhede kontroleerimise ning parandamise sõitudeks. Wabadussõja kogemuste põhjal kaldub ehk nii mõnigi arwamisele, et jalgratas üldse sõjas kaaluw tegur pole. See aga oleks ekslik waade. Tõepoolest on jalgratas tugew lahinguwahend, mida meil ka suuremal arwul käepärast. Soetada sarnast õhuwäge, meriwäge, soomuswäge jne., mille jõud wõrduks meie suuremate naabrite wastawate wäeliikide omale, ei luba riigi aine-line jõud. Osawaid noorimehi ja kuulipildujaid on meil aga küllalt. Automaatidega ja kuulipildujatega warustatud rattasõitjate osad on rännakwalwetõketes ja külgkaiitse salkades wõrratumad: teeradu kaudu pääsewad nad läbi sama hästi kui ratsawägi, kuid lahingus waenlase eelosadega on nad wiimastest tugewamad. Tõendatakse koguni, et rattasõitjate rühm ei kartwat lahingut kerge tankiga wastu wõtta, sest kuulipildujate arwu poolest wõib niisugune rühm tankist tugewam

olla, pääle selle on rühma poolt paremad kaitsetingimused: ta on liikuw ja wõib tanki ümber piirata. Kasutades maastiku omadusi, wõib rühm tanki tulistada soomuskulidega, sääljuures ise tabamatuks jäädes.

Rattasõitjate osad wõiwad paljudel juhtumistel ratsawäe aset täita. Wõitluses waenlase ratsawäega on nad wiimastest tugewamad: jalgratas seob sõitjat vähem enese külge kui hobune ratsanikku; rattasõitjate osa wõib oma alla wõtta suurema piirkonna kui wastaw ratsawäe üksus; üksik rattasõitja liigub ratsanikust kiiremini, kuid hoiab sääljuures alal ka kõik nüüdis-aja jalgwäelase hääd omadused.

Iseäranis laialdased tegutsemise wõimalused on rattasõitjatel aga sidealal igas lahingu järgus.

Rattasõitjate osade moodustamine ja ettevalmistamine on haruldaselt lihtne. Sõjaasjandusest peab rattasõitja tundma sedasama, mis iga jalgwäelanegi, pääle selle oma masinat. Et harilikus elus jalgratast just enam arenenud noorsugu, õpetajad, ametnikud, käsitöölised jne., tarwitawad, siis omandawad nad jalgwäelasele nõutawad teated hõlpsasti. Jalgratast aga tunnewad nad nii kui nii. Mis

puutub jalgratastesse, siis on neid üle maa küllalt. Kui neid aga veel rohkem peaks tarwis minema, siis võiks riik selle eest hoolt kanda, et teatud süsteem jalgrattaid kergendatud tingimustel (möödukate hindadega) müügil oleks, kuna kodanikud omalt poolt kohustatud oleksid odavasti saadud jalgrattaid teatud arvu aastate kestel korras hoidma ja mobilisatsiooni korral nendega teenistusse ilmuma.

Abinõudest, mis jalgrataste lewinemisele rahwa hulgas tõuget annaksid, võiks nimetada järjekindlat võidusõitude korraldamist auhindade pääle. Need võistlused annawad veel muidki tagajärgi: selgita-

wad ratta omadusi ja annawad osawaid sõitjaid. Võidusõite soovitatakse korraldada pikamaalisi ja igasugustel teedel, isegi öösel. Seda tööd, mida peaks nimetama kodanikkude ettevalmistamiseks rattasõitjate üksuste tarwis, võiks oma õlgadele võtta kas skoutide organisatsioon, demobiliseeritud sõjawäelaste liit, kaitseliit või spordi keskliit.

Lõpuks olgu tähendatud, et mõnel meie naabritest, näiteks Soomel, on isegi rahuajal iseseiswad rattasõitjate üksused olemas, olgugi et Soome maastik üldse rattasõitjatele meie omast vähem soodsusi pakub.

—ms—

Poola sõjawäelaste ja riigiametnikkude pensioni seaduse põhihood.

Poola alalise wäe sõjawäelane hakkab saama pensioni, kui ta vähemalt 10 aastat wahetpidamata sõjawäes teeninud ja pensioni seaduses tähendatud põhjustel erusse läheb. Erijuhustel võib sõjawäelane ka warem pensioni saama hakata ja nimelt: kui ta vähemalt wiis aastat wahetpidamata teeninud ja mitte enese süü läbi wigastuse või haiguse saanud, mis teenistuswõimeuks teeb.

Kui pensionäär, 10 aastat wahetpidamata teenistuses olles, oma töowõimest mitte enese süü läbi 95% kaotanud, siis arwatakse need 10 aastat harilikule pensioni saamise ajale juurde. Kui alalise wäe sõjawäelane 35—40% töowõimest kaotanud, siis arwatakse harilikule pensioni saamise ajale 2 aastat juurde. 55—74% kaotamisel arwatakse juurde 4 a., 75—84% — 6 aastat, 85—94% — 8 aast., 95—100% — 10 aastat. Erakorralistel juhustel on ette nähtud, et wastaw ülemus võib kokkuleppel rahaministeeriumiga pensionäärile töowõime kaotamise puhul teenistuse aja täieliku palga määrata. Alalise wäe sõjawäelase sõjaegne teenistus arwatakse pensioni määramise puhul kahekordselt, samuti arwatakse see kahekordselt ka neile riigiteenijatele, kes sõjaajal kas asutustes ehk wäerinnal teeninud. Osalise mobilisatsiooni puhul arwatakse see aeg pensioni saamise aja juurde ainult nendele, kes mobiliseeritud wäeüksustes, sõjaministeeriumis ja ülemjuhataja staabis teeninud.

Pensioni saamise aja wäljaarwamise juures ei wõeta arwesse aega vähem kui 6 kuud, aeg üle 6 kuu loetakse täieks aastaks.

10-aastase wahetpidamata teenistuse eest arwatakse pensioni summaks 400% palgast. Iga järgmise aasta eest lisatakse juurde 24%, kunagi aga ei wõi see juurdekasw üle 100% tõusta.

Erusse arwamise puhul on alalise wäe sõjawäelasel õigus nõuda tasu, mis perekonnaga ühest kohast teise ümberkolimise puhul maksetakse. See tasu maksetakse ühe aasta jooksul pääle erusse arwamist. Sarnased ümberkolimised wõetakse arwesse ainult riigi piirides. Wäljamaale sõitjale maksetakse ainult kuni riigi piirini.

Pensioni hakatakse maksma järgmise kuu esimesest päewast pääle erusse arwamist. Pension maksetakse ühe kuu wõrra ette. Pensioni maksmine lõpetatakse pensionääri surma puhul ja kui pensionäär kuritegewuse eest kohtu poolt õiguste ja pensioni kaotamisega karistatakse.

Siin võib erilisel juhusel wastaw pensionääri ülemus kokkuleppel rahaministriga toetussumma pensionääri abikaasale ja lastele määrata.

Ohwitseri määrab erusse sõjaminister, alalise wäe kaitsewäelasi (meie üleajateenijad) korpuse ringkonna ülem ülemuse ettekandel, kellel vähemalt rügemendi ülema õigused.

Erusse määramine sünnib alalise wäe sõjawäelase isiklikul palwel:

a) waatamata eluea pääle, kui terwis teenistust jätkata ei luba; b) terwise pääle waatamata, kui 55-aastaseks saadud; c) kui õigused saadud täieliku pensioni pääle; d) koosseisude wähenemise puhul talitatakse eriseaduse järele.

Normaalselt arwatakse pensioni saamise aeg ajast, mil pensionäär tegelikku sõjawäeteenistust algas. Siia juurde arwatakse ka aeg, mis tsiwiilrügemendis teenitud, kui see amet pensioni annab. Arwesse wõetakse ka aeg, kus pensionäär mitte tegelikus teenistuses wiibis, kui ta sel ajal palka sai ehk palga saamine selle läbi lõpetati, et pensionäär seimi liikmeks määrati. Ka õpeasutustes möödasaadetud aeg wõetakse arwesse, kui see üle 4 aasta ei kesta. Allohwitseride-üleajateenijate sunduslikku teenistuse aega arwesse ei wõeta, kuid see wõimaldab kõrgemat pensioni määrata.

Pensioni saamise aja juurde ei loeta: a) wäejooksus olemise ja loata teenistusest lahkumise aega; b) kohtu poolt määratud karistuse aega; c) palgata mitte tegelikus teenistuses wiibimise aega; d) aega, mis enne 18 eluaastat sõjawäes teenitud, wälja arwatud aeg, mis sõjategewuses mööda saadetud.

Rahuaaja teenistus lennuväes loetakse pensioni väljaarwamisel kahekordselt.

Merewäelastele ja jalgwäelastele, kes laewadele komandeeritud ja kes laewasõitjudest osa wõtnud, arwatakse rahuajal üks kuu teenistust 40 päewa. Lendurid, kes õnnetuil juhtumistel niisõrd wigastada saanud, et teenistuseks kõlbmatuks on tunnistatud, saawad pääle harilikku pensionisumma weel lisatasu lennuväes maksetawa lisatasu määral. Sõjawäelane-pensionäär, kelle terwis iseäralist hoolitsemist nõuab, ja kui temal hoolitsejad puuduwad, wõib saada paigutatud inwaliidide

maija, waimuhaiged aga wastawasse asutusse. Sarnaste pensionääride abikaasad saawad seaduses kindlaks määratud leskede ja waestelastepensionari. Pääle kõige on pensionääril õigus makseta saada: arstiabi, arstirohte, arstimist sõjawäe haigemajades samadel tingimustel nagu tegewas wäes teenijad. Samuti on neil õigus kurortides, terwiswetel jne. sama maksu eest wiibida kui tegewas sõjawäes teenijad. Pääle selle wõib walitus lubada pensionäärile riigis samul tingimustel liikumist raud- ja weeteedel, mis alalise wäes sõjawäelaste kohta maksawad. U.

Ametlikud teated.

Wiikse üle: Kapten Mihail Müllerstein, Sw. Ühendatud õpeasutustest, 10. jalgwäe rügemendi, arwates 22. weebr. s. a. Leitnant Ants Rehtlane, 10. jalgwäe rügemendist, Sw. Ühendatud õpeasutustesse, arwates 22. weebr. s. a. Kapten Walter Pedak, Kindralstaabi walitsusest, 7. jalgwäe rügemendi, arwates 1. märtsist s. a. Noorem-leitnant Nikolai Randmann, 7. jalgwäe rügemendist, 1. soomusrongide rügemendi, arwates 15. weebuarist s. a. Major Johannes Normann, Merikindlustest, Inseneri pataljoni majanduse ülemaks, arwates 1. märtsist s. a. Meriwäe wanem-leitnant Franz Muralt, Läänemere laewastiku diwisjonist, Peipsi laewastiku diwisjoni s./l. „Ahti“ komanderi kohustetäitjaks, arwates 1. weebr. s. a. Meriwäe noorem-leitnant Bruno Linneberg, Merikindlustest, Läänemere laewastiku diwisjoni, arwates 1. weebr. s. a. Noorem-leitnant Emil Resen, 2. jalgwäe rügemendist, 2. suurtükiwäe rügemendi, arwates 1. märtsist s. a.

Arwatakse reserwi: Kolonel-leitnant Arnold Hinnom, Piiriwalwe walitsusest, arwates 15. weebr. s. a. Noorem-leitnant Edgar Miller, 7. jalgwäe rügemendist, arwates 15. weebr. s. a. Noorem-leitnant Konstantin Sawwi, 2. suurtükiwäe rügemendist, arwates 24. jaan. s. a. Noorem-leitnant Wladimir Lebedew, registreerimisele ilmunud, arwates 2. weebr. s. a. Noorem-leitnant Wladimir Nemert, registreerimisele ilmunud, arwates 2. weebr. s. a. Lipnik Kasimir Shypris, registreerimisele ilmunud, arwates 2. weebr. s. a. Sõjaaegne ametnik Hans-Eduard Liwak, registreerimisele ilmunud, arwates 2. weebr. s. a. Sõjaaegne ametnik August Sökk, registreerimisele ilmunud, arwates 2. weebr. s. a. Arst Ernst Hasenjäger, registreerimisele ilmunud, arwates 11. jaan. s. a. Lipnik Johannes Tutt, ajapikenduselt, arwates 14. jaan. s. a.

Kustutatakse ohwitseride nimekirjast: Sanitäär-kapten Aleksander Falk, Tallinna sõjawäe haigemajast, surnud 14. weebuaril s. a.

Wäljamaa sõjawäed.

Läti.

Sõjawäe komanderi koha asutamine. Seni täitis Läti sõjawäes päästaabi ülem kindral Penikis sõjawäe inspektori kohuseid. Neil päewil likwideeriti presidendi käsuga sõjawäe inspektori amet. Selle asemele loodi sõjawäe komanderi koht. Temale allub wäeosade inspekteerimine, õppuste juhtimine, lahinguwalmisolek, distsipliini alalhoidmine jne. Sõjawäe komander asutab omale staabi. Selle tõttu tulewad muudatused praeguses organisatsioonis. Seni on läbi wiidud järgmised isikulised muudatused: sõjawäe komanderiks nimetati reserwist kindral Radsinsh, päästaabi ülemaks jäi kindral Penikis. 2. diwiisi ülemaks nimetati senine sõjanõukogu esimees kindral Gopper, kelle senine koht likwideeriti. 1. diwiisi ülemaks nimetati reserwist kolonel Bangerski. Senised diwiisiülemad nimetati sõjanõukogu liikmeteks. Muudatused tekitasid Läti ajakirjanduses mõttewahetusi. Parempoolsed lehed loodawad, et need toowad Läti sõjawäele ainult kasu, pahempoolsed näewad selles suurt reaktsiooni ja tagasikiskumist endise Wene korra poole.

Lennukooli awamine Lätis. Mõni aeg tagasi asutati Läti sõjawäe lennukool, mis walmistab

lennuwäele ohwitseri. Õppused kestawad koolis kaks aastat. Wastu wõetakse kõigi wäeliikide ohwitseri kuni leitnandi auastmeni Sisseastujatelt nõutakse vähemalt kaks aastat riwiteenistust ja täielikku sõjakooli haridust. Ka ei pea nad nooremad olema kui 28 aastat. Sellekohane arstlik komisjon waatab sisseastujad läbi. Pääle kooli lõpetamist peawad ohwitserid 3 aastat lennuwäes teenima.

Lätlased edustawad laulu sõjawäes. Läti päästaabi õpeosakond kuulutas wälja wõistluse parema sõjawäe laulu komponeerimiseks. Laul peab olema isamaaliku ja rahvusliku sisuga, nelja hääleline, kohane sõdurite sammumiseks ja kerge täitmiseks.

Sõjawäeline sport Lätis. Läti päästaabi õpeosakond otsustas sel aastal korraldada wõistlusi sõjalise spordi, wõimlemise, laulmise ja orkestri alal. Eriti suurt rõhku pannakse märkilaskmise, käimise, jooksmise ja ratsasõidu pääle. Uudis on wiiewõistlus. Wõistlejad peawad täies lahingrakmetes 10 klm marssima. Sellele järgneb 400 meetri jooks takistustega, käsigranaatide pildumine kaewikutesse, raskuste kandmine ja weel kord lähidamaa jooks. g.

Poola.

Kõnelused rahwa sõjawäelise ettevalmistuse üle. Poola sõjamineisteriumi poolt on kõigile wäeosade ülematele ette kirjutatud korraldada sõduritega kõnelusi, et neid rahwa sõjawäelise ettevalmistusega tutvustada. Nende kõneluste teemad oleksid:

1. Sõjawäelise ettevalmistuse eesmärk ja ülesanded ning tähtsus rahwa kohta;
2. Sõjawäelise ettevalmistuse korraldus;
3. Sõjawäeliste ja koolide spordiseltside tegewus;
4. Endiste sõjawäelaste osawõtt sõjawäelisest ettevalmistusest.

Neis kõnelustes, mis päästõppuse tundidel peetakse, tuleb sõduritele selgeks teha, et pärast sõjawäeteenistuse lõppu nende kohus on rahwa sõjawäelise ettevalmistuse tööst tegewalt osa wõtta. Külades on see töö weel algastmel. Ohwiteride-instruktorite alaline juhatamine on sel alal kauge maa ja ühenduswahendite puuduse tõttu peaaegu wõimatu. Seepärast peab sõjawäelise ettevalmistuse töö külades kohalikkudele jõududele toetuma, ja siin awaneb tagawarawäe sõdurite, eriti aga allohwiteridel auwäärt ülesanne rahwa sõjawäelise ettevalmistuse instruktoriteks olla.

Tuleb eriti rõhutada, et igasugune poliitika ja parteilised huwid sest tööst on kõrwaldatud.

Segateated.

Esimene ratsaspordi pidu Narwa garnisonis. Narwa garnisoni Haridus- Meelelahutuse Komisjoni korraldusel peeti Narwas Peetri platsil 2. märtsil s. a. esimest ratsaspordi pidu, mille eeskawasse kuulusid : ratsasõit, maneeshi sõit, sõit üle barjereide, suusasõit hobustega, naljamängud ratsa jne. Osa wõtsid 26 ratsanikku. Pidul kestis 3½ tundi, mida suur rahwahulk kogu aeg elawa huwiga jälgis. Pidul wiibis ka kohalik diwiisiülem kindral Heinze. Mängis diwiisi orkester.

Halwa ja lumise platsi pääle waatamata wõib ratsaspordi pidu hästi kordaläinuks pidada.

— n.

Küsimused ja kostused.

KÜSIMUS № 8: Palun selgitust ohwiteride wiimase aastme wanaduse wäljaarwamise kohta, sest „Sõduris“ № 7/8 s. a. on alamkaptenite ümbernimetuse puhul kapteniteks paljudel ümbernimetatud ohwiteridel kapteni wanus märgitud 1914 a. algusest, s. o. enne suurt ilmasõda, kuna ümbernimetatud ohwiterid ilmasõjaegsete ohwiteri koolide kursuse lõpetajad.

WASTUS: Alamkapteni ja aktiivteenistuse lipniku aastme ärakaotamise ning ohwiteride aastme wanuse kindlakstegemise ajutise määruse järele arwestatakse: Wabadussõjas 1 päew teenistust eesliinil 4 päewa rahuaegset teenistust; Eesti rahvuslistes wäeosades ja Wabariigi kaitsewäes 24. weebr. 1918 kuni 21. now. 1918 — 1 päew 2 päewa rahuaegset teenistust. Seega wõib teenistuse tegeliku aja ja aja wahel, mis aastmesse ülendamisel aluseks wõetakse, suur wahe tekkida.

Garnisonidas, kus ohwiterid-instruktorid olemas, annawad wiimased igasuguseid juhatusi, mis ülalnimetatud teemade läbitõotamisel tarwilikud.

D. L.

Mongoolia.

Mongoolia sõjalised jõud. Wiimasel ajal on suurem hulk kõrgemaid kohti Mongoolia sõjawäes mongoolide wahel ära jaotatud, kes Moskwas wälisasjade komissariaadi juures ida osakonna instruktoriga kursused läbi on teinud.

Sõjamineisteriumi juhatab mongool Manda-sharow, kes Moskwas ida osakonna kursused on lõpetanud ning pööle selle punase sõjaakadeemia juures kursused läbi kuulnud.

Päästaapi juhhib Wene kindralstaabi ohwiter punasest sõjaakadeemiast. Sõjawäe pääosa moodustab ratsawägi, mille suurus reguläärsele kujul üks brigaad. Jalgwäe hulk on väga piiratud. Reguläärset jalgwäge on kõigest üks brigaad, mis mongoolidest koosneb ja Nõukogude Wene instruktoriga poolt wälja õpetatud. Brigaadis on 1500 meest — 750 meest rügemendis Relwastuseks on kolmeliinilised püssid. Brigaadi juures on weel eriline Wene salk, 600 meest, kes kommunistidest koos seisab. Tal on oma kuulipildujate komand ning kaks rasket kahurit.

Walitsuse käsutuses on 50 autot, neist kaks soomusautot, mis Urgas asuwad.

D. L.

KÜSIMUS № 9: Kas wõib ajateenija kaitsewäelane kaitsewäe teenistusest wabaneda, kui ta Wabariigi kodakondsusest wälisriigi kodakondsusse tahab astuda ning tal juba wälisriigi poolt seks nõusolek ja sissesõidu luba olemas?

WASTUS: Wabariigi kodanikku ei wõi enne teise riigi kodakondsusse lubada, kui ta kõik awalikõiguslikud koormatused pole täitnud. Seda asjaolu tõendawa tunnistuse põhjal on kodanikul alles õigus nõuda, et talle kodakondsusest lahkumiseks luba antaks.

Loengud. Sport. Piduõhtud.

Tallinna garnisoni „Sõdurite Kodu“: Laupäewal, 8. märtsil, kell 19.30 — 24. „Sõdurite Kodu“ poolt korraldataw kontsert-tantsuõhtu sõjawäe orkestri saatel.

Pühapäewal, 9. märtsil, kell 20 — 24. „Sõdurite Kodu“ poolt korraldataw tantsuõhtu klaweri saatel.

Esmaspäewal, 10. märtsil, kell 19 — 20. Wet. dr. Grünwaldt'i loeng „Meie igapäewane leib“.

Teispäewal, 11. märtsil, kell 19 — 20.30. Wõimlemise õhtu.

Kesknädalal, 12. märtsil, kell 17 — 20. Ohwiteride õppus.

Neljapäewal, 13. märtsil, kell 19 — 20.30. Wõimlemise õhtu.

Reedel, 14. märtsil, kell 19 — 20. Maadeteaduse õpetaja J. Lukats'i loeng „Austraalia elu ja loodus“ udupiltidega.

Laupäewal, 15. märtsil, kell 19.30 — 24. „Sõdurite Kodu“ poolt korraldataw kontsert-tantsuõhtu sõjawäe orkestri saatel.

Pühapäewal, 16. märtsil, kell 20 — 24. „Sõdurite Kodu“ poolt korraldataw tantsuõhtu klaweri saatel.

Wastutaw toimetaja: E. Limberg.
Wäljaandja: Kindralstaabi Walitsus.